

Standpunt

Herindeling Academiejaar

Rapporteur & Co-Rapporteur	Frédéric Piccavet
Datum goedkeuring bureau	04 mei 2017
Datum goedkeuring av	24 mei 2017
Contactpersoon	Frédéric Piccavet (piccavetfrederic@hotmail.com) Liesbeth Maene (Onderwijs@vvs.ac)
Probleemstelling, oplossing en korte inhoud.	Zie kader hieronder.

Het academiejaar zoals het vandaag bestaat moet er volgens beleidsmedewerkers aan verschillende instellingen anders gaan uitzien. De Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) is zoals steeds een constructieve partner in dit dossier maar stelt zich ook kritisch op. **Een herindeling van het academiejaar is voor VVS geen prioritaire discussie. Voor de studenten is het invoeren van nieuwe werk- en evaluatievormen belangrijker.**

VVS formuleert in dit standpunt een aantal cruciale voorwaarden die belangrijk zijn vooraleer de discussie rond de herindeling van het academiejaar wordt opgestart.

VVS vraagt:

- Bij de discussie rond de herindeling van het academiejaar vooral aandacht voor nieuwe onderwijs- en examenvormen.
- Dat er rekening gehouden wordt met de impact op de indeling van de lesweken.
- Een minimumduur voor de blok- en examenperiodes, met genoeg tijd voor feedback na de eerste examenkans, voldoende tijd om te studeren voor de tweede examenkans en de mogelijkheid om te heroriënteren.
- Dat de kerst-, paas- en zomervakantie behouden blijft als lesvrije momenten.
- Dat de invloed wordt onderzocht van een herindeling van het academiejaar op heroriëntering en het leercrediet. Indien de invloed groot blijkt te zijn vraagt VVS de herindeling uit te stellen totdat specifieke regelingen rond de dossiers worden getroffen.
- Op internationaal vlak een eventuele hervorming van het academiejaar voor een afstemming van de jaarkalenders in Europa om internationale mobiliteit vlotter te

laten verlopen.

INHOUD

1. [Inleiding](#)
2. [Discussie herindeling academisch jaar](#)
3. [Indeling lesweken](#)
4. [De tweede examenkans](#)
5. [Behouden kerst-, paas- en zomervakantie](#)
6. [Heroriëntering en leerkrediet](#)
7. [Internationalisering](#)
8. [Conclusie](#)

1. INLEIDING

Aan verschillende instellingen wordt nagedacht om het academiejaar zoals we dat nu kennen te gaan herindelen. Daarbij zouden de les-, examen en vakantieperiodes van het huidige academische jaar herschikt worden. VVS wil graag enkele cruciale randvoorwaarden stellen rond deze discussie. Dit standpunt gaat eerst dieper in op de context van de discussie over de herindeling van het academiejaar. Ten tweede bespreken we de impact van een eventuele hervorming op de indeling van lesweken doorheen het academiejaar. Ten derde komt de (tweede) examenkans in deze context aan bod. Ten vierde bespreken we het belang van de kerst-, paas- en zomervakantie. Ten vijfde worden enkele bemerkingen gemaakt rond internationalisering. Ten zesde merken we op dat een herindeling van de academische kalender een impact heeft op heroriëntering en leerkrediet en dat ook deze impact best onderzocht wordt. Tot slot kijken we naar een eventuele herindeling van het academiejaar in de huidige context van internationalisering.

2. DISCUSSIE HERINDELING ACADEMISCH JAAR

Voor VVS is de herindeling van het academiejaar geen prioritaire discussie. De reden daartoe is eenvoudig: er bestaat vandaag geen vraag vanuit de studenten om het academiejaar te hervormen¹. De vraag om dat wel te doen kwam de voorbije jaren steeds vanuit de instellingen en overheid². Doorheen de jaren werd dit dossier steeds gelinkt aan de vernieuwing van werkvormen. De herindeling van het academiejaar zou volgens de initiatiefnemers in de instellingen een stimulans zijn om het doel – het verbeteren van werkvormen – te verwezenlijken.

Volgens VVS gaat het werken aan nieuwe onderwijs- en evaluatievormen echter voor op een herindeling. VVS gaat niet mee in de veronderstelling dat het werken aan deze nieuwe werkvormen automatisch zal voortvloeien uit de herindeling van het academiejaar. De hervorming van het academiejaar moet volgens VVS dan ook als sluitstuk beschouwd worden en niet als start om deze nieuwe onderwijs- en evaluatievormen in te voeren. Daarom vraagt VVS aan de instellingen om goed na te denken en te investeren in deze nieuwe werkvormen,

¹ <http://www.veto.be/artikel/herindeling-academiejaar-opnieuw-op-de-agenda>

² <http://www.veto.be/artikel/een-nieuw-jaar-een-nieuw-voorstel>

alvorens de herindeling van het academiejaar op de agenda te zetten.

Op dit moment bestaat er een grote diversiteit aan (nieuwe) werkvormen: in sommige opleidingen is men rijp voor vernieuwing en dooft de blokperiode stilaan uit, maar in andere opleidingen is er nog veel werk of zijn de mogelijkheden hiervoor beperkt. Vaak wordt er nog op een heel klassieke manier gedoceerd en geëvalueerd. Er moet op vlak van onderwijsvernieuwing daarom eerst op zoek gegaan worden naar **good practices**. Voor VVS is het van primordiaal belang om eerst te werken aan vernieuw(en)de en activerende onderwijsvormen alvorens men nadenkt over een hervorming van het academiejaar.

In 2017 – het jaar van publicatie van dit standpunt – zijn opnieuw enkele instellingen hoger onderwijs aan het werk rond een nieuwe indeling van het academiejaar. Er liggen op dit moment dan ook nog verschillende voorstellen op tafel. Voor ons is het cruciaal dat de voorstellen in de eerste plaats gebaseerd worden op wetenschappelijke evidentie en voor de eventuele implementatie ook onderzocht worden met inbegrip van de inbreng van de studenten. We leggen als Vlaamse Vereniging van Studenten graag enkele belangrijke voorwaarden op tafel. Het mag namelijk niet de bedoeling zijn met de studenten te gaan experimenteren.

3. BALANS EN COMMUNICATIE LESWEEKEN

VVS wil graag aandacht vragen voor de mogelijke consequenties van een herindeling van het academiejaar op de indeling van de lesweken. Bij een herindeling is het belangrijk rekening te houden met de **werkdruk** die herverdeeld wordt over de lesweken. Een eventuele herindeling zou positief moeten zijn voor elke betrokken partij, dus de werkdruk over de lesweken moet voldoende in balans gehouden worden. Voldoende communicatie tussen de docenten over deadlines is bijvoorbeeld noodzakelijk bij de eventuele overgang naar een nieuwe indeling.

Daarnaast wil VVS ook opmerken dat de **beschikbaarheid van de docenten** goed moet worden opgevolgd. Er zijn immers docenten die lesgeven combineren met andere opdrachten en hun lessen in een korte periode afwerken. Een eventuele herindeling kan grote gevolgen hebben voor deze lesopdrachten en aldus op de studenten die deze vakken volgen. Dit geldt ook voor studenten met **bijzondere statuten** zoals werkstudenten, topsporters, student-ondernemers, studentenvertegenwoordigers enz., zeker indien de nieuwe onderwijsvormen meer activerend worden ingevuld.³ Met de bijzondere statuten dient dus voldoende rekening gehouden te worden.

Een derde aandachtspunt is dat er voldoende rekening gehouden moet worden met **stages, veldwerk en of er voldoende capaciteit voor labo's en praktische proeven** is.

4. DE TWEDE EXAMENKANS

Naast de herindeling van de lesweken in het academiejaar geeft VVS ook enkele punten mee over de timing van de tweede examenkans. Een systeem met een onmiddellijke of snellere herkansing en kortere blokperiode, zoals in het verleden reeds werd voorgesteld, roept **vele (praktische) vragen** op. Ten tweede komt de evaluatie (dus de examen of andere evaluatievorm) zelf aan bod, net als de cruciale feedback op deze evaluatie. Ten derde gaat VVS verder in op de tweede examenkans voor werkstudenten en studenten die een langere periode ziek zijn (geweest).

4.1 Timing

³ https://gentsesstudentenraad.be/static/files/Standpunt_Academische_Kalender.pdf

Ten eerste vraagt VVS om aandacht te hebben voor de gevolgen van een snellere herkansing. Het is een waarschijnlijke hypothese dat snelle herkansing vooral goed werkt voor studenten die slechts voor één of twee vakken niet slagen. Deze situatie kan op een paar weken bijgewerkt worden en een onmiddellijke herkansing kan voor deze studenten dan ook motiverend zijn. **Voor studenten die voor veel vakken niet slaagden, wordt het bij een snellere herkansingsperiode moeilijker om te slagen dan in het huidige systeem. De beperkte tijd tussen de twee examens kan bovendien de druk in deze stresserende situatie nog verder opvoeren.** Terwijl de examenresultaten binnenlopen, moeten ze mogelijk beslissen of ze herexamens gaan meedoen of zich gaan heroriënteren.

Ook voor studenten die hun bachelor- of masterproef in tweede zit afleggen, is het belangrijk voldoende tijd te hebben voor grondige herschrijvingen. Zowel voor de studenten als voor het onderwijzend en begeleidend personeel dient voldoende tijd gewaarborgd te worden om deze eindwerken uit te werken en af te toetsen om verdere studieduurverlenging te vermijden en een kwalitatief eindproduct af te leveren. VVS ziet het om deze reden als onhaalbaar dat bij het schrijven van een masterproef een tweede zit quasi onmiddellijk zou vallen na een eerste zit/evaluatiemoment. VVS vraagt daarom voldoende tijd tussen de eerste examen- of evaluatiekans en de tweede zit. Hierbij kan een systeem worden uitgedacht waarbij rekening gehouden wordt met het aantal studiepunten voor het opleidingsonderdeel. Op deze manier krijgen studenten ook voldoende tijd om eindwerken en thesissen (die vaak een hoog aantal studiepunten bedragen) op een goede en grondige manier te herwerken.

4.2 Kwalitatieve evaluatie en feedback

Ten tweede willen we de focus van een hervorming in het hoger onderwijs, zoals eerder gezegd, leggen bij nieuwe onderwijs- en bijhorende evaluatievormen. VVS pleit voor meer activerende leervormen waarbij studenten meer kunnen inzetten op het opdoen van competenties dan op klassieke kennisopslag. De kennis die studenten vandaag opdoen kan in onze snel evoluerende maatschappij vlug voorbijgestreefd zijn. Met de competenties om zelf om te gaan met een steeds veranderende maatschappij, kunnen studenten ook in de verdere, nog onzekere toekomst aan de slag. Hoger onderwijs kan dan ook best op een duurzame manier worden ingevuld met leervormen die hierop gericht zijn. **Duurzaam hoger onderwijs zou daarom interactief, participatief, actiegericht en onderzoeksgericht moeten zijn**⁴. Bovendien toonde onderzoek reeds aan dat activerende leervormen kunnen leiden tot betere studieresultaten en betere competentievorming⁵. We willen daarom nogmaals aangeven dat deze nieuwe leervormen prioriteit verdienen boven het hervormen van het academiejaar. Hoewel verschillende instellingen en opleidingen reeds sterk inzetten op deze nieuwe leervormen, ziet VVS hier nog een grote marge tot verbetering.

Bij deze nieuwe leervormen horen ook evaluatievormen die hierop afgestemd zijn. Deze evaluatievormen zijn meer gericht op **permanente evaluatie** en de **opbouw van de competenties** met behulp van een portfolio. In een portfolio kunnen studenten hun eigen voortgang op zelfstandige manier staven aan de hand van verschillende projecten, werkstukken, verslagen enz. Examens/evaluatiemomenten zouden dan ook een bevestiging moeten worden van permanente evaluatie doorheen de onderwijsweken. VVS vraagt ook een versterking van de feedback die studenten na hun evaluatiemoment kunnen vragen. Niet alleen moet de communicatie over deze feedbackmomenten geoptimaliseerd worden, VVS vraagt ook dat op deze momenten voldoende tijd wordt gemaakt om ieders vragen te beantwoorden.

Zoals eerder gezegd, moet er voor VVS eerst een **grondige hervorming van de**

⁴ <https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/409565/1/Lambrechts+et+al.+2009.pdf>

⁵ <https://set.kuleuven.be/LESEC/structure-lesec/learningcommunity/milledu>

onderwijsvormen en evaluatiemethoden doorgevoerd worden alvorens men over een herindeling van het academiejaar beslist. VVS vraagt wel dat er, in de mate van het mogelijke, steeds een herkansing mogelijk blijft, ook bij nieuwe werk- en evaluatievormen.

Als het tot een herindeling van het academiejaar komt, moet er dus **voldoende tijd** voorzien worden voor het afnemen van de evaluaties, het verwerken van de resultaten én de feedback, zowel in de eerste, als de tweede examenperiode. VVS benadrukt dat de periode van deze drie fases voldoende lang moet zijn zodat vernieuwde evaluatievormen goed kunnen worden ingezet. Als de verbeterperiode te kort is zal de verleiding voor de docenten namelijk groot zijn te kiezen voor snel te verbeteren examenvormen die uit pedagogisch perspectief niet altijd de beste zijn en niet aansluiten bij duurzaam hoger onderwijs.

Bovendien heeft het geen zin een tweede examenkans te organiseren als de studenten niet de tijd krijgen uit hun fouten van de eerste keer te leren. VVS wil ook graag wijzen op het feit dat studenten de kans moeten hebben om **beroepsprocedures** op te starten over hun studieresultaten. Elke student moet na de interne (en indien nodig externe) procedure weten waar hij/zij aan toe is voor de start van de nieuwe vakken. Dit is vandaag nog vaak een probleem en VVS vraagt hier dan ook extra aandacht voor.

4.3 Zieke studenten

Ten slotte moet voldoende **rekening gehouden worden met zieke studenten**. Een herschikking van het academiejaar heeft door kortere periodes tussen de examenzittijden immers gevolgen voor de recuperatietijd van zieke studenten. Daarnaast moeten ook de gevolgen naar volgtijdelijkheidsvoorwaarden van opleidingsonderdelen onderzocht worden. Deze twee factoren zijn van groot belang om te vermijden dat zieke studenten studieovertraging oplopen of over minder examenkansen kunnen beschikken.

4.4 Werkstudenten

Werkstudenten op hun beurt moeten zich in een systeem met minder tijd tussen de zittijden voor een **langere periode vrijmaken** voor de examens, wat op onbegrip van de werkgever kan stoten. Ook enkele van de hierboven vermelde argumenten over bv. volgtijdelijkheidsvoorwaarden dienen in de context van werkstudenten bewaakt te worden. VVS wil er dan ook voor pleiten dat alle mogelijke gevolgen voor werkstudenten voor een eventuele implementatie grondig onderzocht worden.

5. BEHOUDEN KERST-, PAAS- EN ZOMERVAKANTIE⁶

5.1 Vrijwillige engagementen

Studenten nemen in de kerst-, paas en zomervakanties⁷ vaak in groten getale vrijwillige engagementen op. Studenten zetten zich in deze periodes vaak in voor kinderen en jongeren uit het leerplichtonderwijs in jeugdverenigingen, socio-culturele verenigingen, jeugdwerk, vrijwilligerswerk enz. Hierbij mogen ook de **voorbereidingen** niet vergeten worden, die ook vaak hun zwaartepunt kennen in de vakanties.

VVS vraagt dat studenten de kans blijven krijgen deze vrijwillige engagementen op te nemen. Concreet betekent dit dat de **kerst-, paas- en zomervakanties gerespecteerd moeten worden en moeten blijven samenvallen met de schoolvakanties**. Als die vakanties op een ander moment zouden vallen, verliezen deze organisaties een groot deel van hun vrijwilligers.

⁶ Dit adviespunt kwam tot stand samen met de Vlaamse Jeugdraad.

⁷ Aangevuld door de krokus- en herfstvakanties in de instellingen die deze hebben.

De maatschappelijke gevolgen daarvan wegen niet op tegen de voordelen.

Kampen in de vakantieperiodes zijn ook maar één deel van vrijwillige engagementen. Ook in het kader van een hervorming van studeren tijdens het academiejaar zelf willen we samen met de Vlaamse Jeugdraad een aandachtspunt toevoegen. In het kader van vrijwillig engagement gaan er ook heel wat activiteiten door **gedurende het jaar**, denk bijvoorbeeld aan de jeugdbewegingen, maar ook aan bijvoorbeeld studentenvertegenwoordiging. Deze engagementen komen in het gedrang als er meer druk en nadruk komt op schoolwerk buiten de vakantieperiodes.

Dit diepgaand engagement tijdens het schooljaar is cruciaal in de vorming en ontwikkeling van jonge mensen tot betrokken en verantwoordelijke burgers. Samen het werkjaar plannen, je visie bepalen, activiteiten organiseren voor je leden en zelf ook voor voldoende inkomsten zorgen... Al deze activiteiten zijn informele vormingsmomenten voor studenten en hiermee moet dus ook rekening gehouden worden bij een eventuele hervorming van het academiejaar.

5.2 Vakanties en studentenwerk

Naast de vrijwillige engagementen komen ook **de vakanties en studentenjobs** van vele studenten in het gedrang. Traditioneel komen er tijdens de schoolvakanties veel vacatures vrij voor studenten. Hoewel het nieuwe urensysteem sinds 1 januari 2017 meer flexibiliteit doorheen het jaar toelaat, zullen de schoolvakanties blijven vragen om de inzet van vele duizenden jobstudenten. Hiermee worden immers de vakanties van vaste werknemers en het hoogseizoen in de toeristische sector opgevangen. Een verschuiving van de les- en examenrije periodes zou dus een tekort aan werk voor de studenten en een tekort aan tijdelijke werknemers voor de werkgevers als gevolg kunnen hebben.

Daarnaast moet ook voldoende rekening gehouden worden met studenten die alleen in deze periode vakantie kunnen nemen. We denken hierbij o.a. aan studenten met kinderen, die enkel tijdens de schoolvakanties een familievakantie kunnen plannen. De aandacht voor **levenslang leren** indachtig, zal deze groep in de toekomst nog belangrijker worden. Daarnaast gebruiken studenten hun vakanties ook vaak voor vrijwillige (taal)stages, inleefreizen en uitwisselingen. Ook hiervoor is het belangrijk dat de vakanties van het leerplichtonderwijs blijven overeenkomen met die in het hoger onderwijs.

Voor elke student moet kortom de mogelijkheid blijven bestaan om vakantie te nemen, studentenwerk te doen of een vrijwillige stage of engagement op te nemen.

6. HERORIËTERING EN LEERKREDIET

Een herindeling van het academiejaar zal hoogstwaarschijnlijk gevolgen hebben voor de studievoortgang van de studenten. Ten eerste is het, zoals hierboven reeds gezegd, van groot belang dat elke student voldoende tijd krijgt voor het afleggen van de examens, ontvangen van feedback en de mogelijkheid tot het aantekenen van beroep. Ten tweede is de eventuele heroriëntering van de student een zeer belangrijk punt in deze tijden van flexibilisering. Het is cruciaal dat studenten zowel na de eerste als na de tweede zittijd de mogelijkheid hebben om te heroriënteren. Er moet dan ook **voldoende tijd** voorzien worden tussen de bekendmaking van de punten, het feedbackmoment en de start van de nieuwe lesperiode. VVS stelt hier een minimum voor van één week. Ook hier stellen zich nog problemen in bepaalde instellingen en VVS vraagt hier ook vandaag een oplossing voor. VVS is overigens vragende partij om de **kalenders van de verschillende instellingen en richtingen op elkaar af te stemmen** zodat een heroriëntering na de eerste lesperiode mogelijk is.

Bovendien moet er in een nieuw systeem rekening gehouden worden met de gevolgen van het leerkrediet. Voor elke nieuwe alternatieve indeling moeten de effecten voor het leerkrediet van de studenten onderzocht worden en duidelijk zijn. **VVS kan niet akkoord gaan met een systeem waarin het risico op leerkrediettekorten wordt vergroot.**

7. INTERNATIONALISERING

Het overwinnen van mobiliteits-obstakels is één van de belangrijkste actiepunten uit de Bolognaverklaring van 2001. Deze doelstelling werd ook in latere bijeenkomsten van de ministeriële conferenties van onderwijs bevestigd⁸. Vandaag verschilt de academische kalender zowel binnen de Europese ruimte van hoger onderwijs als daarbuiten⁹. **Naar internationale mobiliteit toe ziet VVS een mogelijk grote stap vooruit om het verloop en de structuur van het academiejaar in België af te stemmen met het academiejaar in andere Europese landen.** Vandaag is dit niet het geval zodat studenten soms delen van het academiejaar moeten missen. **VVS wil bij een eventuele hervorming van het academiejaar dan ook ijveren om ook deze barrière op te heffen en zo internationale mobiliteit vlotter te laten verlopen.** Vandaag bestaat de oplossing erin dat studenten hun tweede examenkans ook aan de eigen instelling kunnen afleggen of een alternatieve evaluatie-opdracht kunnen maken. De instellingen kunnen hierover ook *good practices* met elkaar uitwisselen. Een oplossing gericht op het verhogen van internationale mobiliteit zou echter een internationale afspraak zijn om de academiejaren, ten minste bij benadering, op hetzelfde moment te laten starten en eindigen.

8. CONCLUSIE

Voor VVS is de herindeling van het academiejaar geen prioritaire discussie. We vragen de instellingen om **eerst in te zetten op nieuwe lesvormen en evaluatiemethoden alvorens aan de herindeling van de academische kalender te denken.** Totdat daarin niet geïnvesteerd wordt, is er volgens VVS geen herindeling van het academiejaar nodig.

Een herindeling van het academiejaar zou het sluitstuk moeten vormen van een vernieuwing van ons hoger onderwijs, niet het begin. Bovendien zou een eventuele herindeling van het academiejaar rekening moeten houden met de impact op het leven van studenten. VVS vraagt daarom voldoende tijd voor de blok- en examenperiodes, met genoeg tijd voor het afnemen van de evaluaties, het verbeteren of verwerken van de resultaten én het communiceren van de feedback. Ook eventuele heroriënteringen moeten ingerekend worden; dit moet vlot mogelijk zijn over de verschillende instellingen en opleidingen heen. Daarnaast vraagt VVS om de vakanties van het leerplichtonderwijs te behouden als lesvrije momenten.

⁸ <https://bwse2015.esu-online.org/Mobility+and+Internationalisation>

⁹ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/0/09/Academicyear_2016_17.pdf